

Barbara Malcherczyk

Absolwentka Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej
im. ks. B. Markiewicza w Jarosławiu
basiamalcherczyk@gmail.com <https://orcid.org/0000-0001-8405-3780>

Roman Fedan

Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna
im. ks. B. Markiewicza w Jarosławiu
roman.fedan@pwste.edu.pl <https://orcid.org/0000-0002-4219-2827>

Stopień i zakres efektywności kształcenia w PWSTE w Jarosławiu a zapotrzebowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy

---

Wprowadzenie

Współczesny rozwój społeczno-gospodarczy i cywilizacyjny wykazuje ściśle związki z efektywnością procesu edukacyjnego i postępowaniem naukowo-technicznym. Społeczność dobrze przygotowana w zakresie wiedzy ogólnej i specjalistycznej, wyposażona w odpowiednie umiejętności i kompetencje, jest gotowa do podjęcia wyzwań gospodarczych i społecznych oraz skutecznych działań w konkurencyjnym otoczeniu.

Głównym celem edukacji akademickiej jest efektywne przekazywanie nowej, jak i poszerzanie już nabytej wiedzy ogólnej, praktycznej oraz wzbogacanie przyszłych pracowników w odpowiedni zakres umiejętności. Jest to bardzo ważny proces realizowany systemowo, z zachowaniem określonych wymogów zarówno w odniesieniu do zakresu, jak i sposobów przekazywania konkretnych zasobów wiedzy przyszłym absolwentom, podejmującym wyzwania złożonego rynku pracy.

Oczekiwana efektywność kształcenia można w znacznym zakresie osiągnąć poprzez odpowiedni dobór kierunków oraz programów nauczania, do aktualnie funkcjonujących wymogów na określonym rynku pracy. Rynek ten stawia wysokie wymagania w zakresie potrzebnych oraz pożądaných kwalifikacji i umiejętności praktycznych u osób poszukujących zatrudnienia. Podnoszenie jakości oraz efektywności kształcenia jest niezbędne do minimalizowania jednego z głównych problemów społeczno-gospodarczych, jakim jest poziom bezrobocia w naszym kraju.

Istotnymi elementami w procesie edukacji akademickiej są nie tylko baza lokalowa i dydaktyczna, ale adekwatne do wymogów gospodarki i życia społecznego programy kształcenia wraz z odpowiednim oprzyrządowaniem oraz wysoko wykwalifikowana kadra naukowo-dydaktyczna efektywnie wyposażająca studentów w określoną wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne.

Dla przyszłości każdego kraju ważne są zasoby ludzkie, którymi dane państwo dysponuje, ponieważ to od nich zależy pozycja wśród innych państw na świecie. Ważna jest zatem troska o wykształcenie własnego społeczeństwa na odpowiednim poziomie, jednakże w tym celu niezbędny jest efektywny system finansowy wspierający sektor szkolnictwa.

Podstawowym elementem dla każdego absolwenta wchodzącego na rynek pracy jest jego wykształcenie, stanowiące kapitał ludzki. W literaturze przedmiotu jest on przeważnie definiowany jako zasób wiedzy, zdolności, umiejętności, postawy, kwalifikacje oraz motywacje, które są istotne w działalności gospodarczej, a tym samym będą one źródłem przyszłych zarobków pracobiorcy.

Zarys tematyczny, założenia i cele

Problematyka artykułu dotyczy oceny funkcjonowania Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu, w wypełnianiu misji edukacyjnej dla potrzeb regionalnego rynku pracy.

Na Uczelni funkcjonuje pięć Instytutów: Ekonomii i Zarządzania, Humanistyczny, Ochrony Zdrowia, Stosunków Międzynarodowych oraz Inżynierii Technicznej. Obecnie kształcą się tutaj 2500 studentów w bardzo funkcjonalnej bazie lokalowej, włącznie z Biblioteką akademicką, wysoko wyposażoną dydaktycznie i infrastrukturalnie.

Treść artykułu oparta jest o badania własne prowadzone przez seminarzystkę pod opieką naukową promotora, dokonane wśród 95 studentów i 95 absolwentów Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu w 2021 r.

Dla pełnego rozpatrzenia przyjętej problematyki sformułowano założenia oraz cele dotyczące poznania opinii studentów, jak i absolwentów na temat efektywności kształcenia.

Wśród hipotez badawczych przykładowo uwzględniono:

- szeroki wachlarz kierunków kształcenia, zwiększa możliwości studentów na zdobycie zatrudnienia w przyszłości;
- opinie studentów i absolwentów, pozwalają uczelni lepiej kształtować program oraz metody nauczania, w celu ciągłego polepszenia efektywności kształcenia;
- dobrze wyposażona baza dydaktyczna uczelni sprzyja podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności studentów.

Z kolei jako cele przyjęto następujące:

- zbadanie losów absolwentów uczelni w celu oceny efektywności posiadanego wykształcenia w stosunku do wymogów rynku pracy;
- ukazanie roli PWSTE w kontekście efektywności kształcenia;
- porównanie zgodności oferty edukacyjnej Uczelni z aktualnymi wymaganiami na rynku pracy.

Efektywność i podstawy funkcjonowania szkolnictwa wyższego

Efektywność w sektorze szkolnictwa wyższego odgrywa istotną rolę, jaką jest jakość posiadanego wykształcenia przez absolwentów uczelni w całym kraju. Z perspektywy praktyk edukacyjnych zarówno jakość, jak i efektywność kształcenia stanowią fundament wysokich kwalifikacji zawodowych, które są przydatne w kierowaniu karierą (Szopa, 2015).

W opinii W. Kazimierskiego – efektywność to sposób opanowania wiadomości przez studentów z danego zakresu poszczególnego przedmiotu, a także umiejętności zastosowania tejże wiedzy w praktyce oraz samodzielnego rozwiązywania problemów. Podobnie interpretują to pojęcie W. Figarski i M. Kosztołowicz, stwierdzając, że efektywność kształcenia to wynik różnicy pomiędzy założonymi a zrealizowanymi w praktyce celami nauczania (Błażejewski, 2013). Absolwenci przygotowani na rynek pracy są „efektem” funkcjonowania określonej uczelni.

W kontekście rozpatrywanych celów edukacyjnych, a także współczesnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych, szkolnictwo wyższe w realizacji procesu kształcenia musi kompleksowo wdrażać zarówno wiedzę, jak i umiejętności oraz kompetencje społeczne.

Umiejętności, które w naszej ocenie są ważne można pozyskać i opanować w różnych sytuacjach życia codziennego, zarówno w miejscu wykonywania pracy oraz poza nim. Dlatego istotnym aspektem w edukacji powinno być wprowadzanie i stosowanie zróżnicowanych metod nauczania, wykorzystujące naukę opartą na doświadczeniu.

Misja szkolnictwa wyższego w zakresie kształcenia spełnia się między innymi poprzez:

- rozwijanie osobowości studentów poprzez wyposażanie ich zarówno w wiedzę, jak i umiejętności niezbędne do funkcjonowania w świecie oraz pełnienia pracy zawodowej;
- doskonalenie umiejętności pracy zespołowej;
- wyrabianie umiejętności dostosowania się do ciągłych zmian zachodzących w obszarze rynku pracy.

Jak można zauważyć – większość tych celów, które realizują misję uczelni to proces kształtowania umiejętności u studentów. W związku z tym, na uczelniach prowadzone są kursy udoskonalające umiejętności interpersonalne studentów, których organizacją zajmują się Akademickie Biura Karier (ABK) (Szopa, 2015).

W opinii autorów, takie kursy prowadzone na terenach uczelni są bardzo przydatne (a nawet potrzebne) dla młodego człowieka, szczególnie w trakcie kształtowania jego własnej osobowości, jednakże powinny doskonalic one takie umiejętności, które są przydatne w każdej pracy zawodowej.

Uzupełnieniem procesu kształcenia są kompetencje społeczne. W czasach rozwijającego i zmieniającego się świata, zdefiniowanie pojęcia kompetencji, które są niezbędne dla życia współczesnego człowieka, pozwoli oszacować stopień przygotowania do życia w społeczeństwie zarówno młodzieży, jak i dorosłych, a tym samym umożliwi opracowanie istotnych zadań dla systemu edukacji.

Z punktu widzenia funkcji edukacji szkoła wyższa powinna kształtować w studentach następujące kompetencje:

- kompetencje adaptacyjne – głównie techniczne, pozwalające efektywnie działać, prowadzić badania oraz odnaleźć się na rynku pracy;
- kompetencje emancypacyjne – potrzebne w celu zrozumienia otaczającej rzeczywistości, a także własnych działań wraz z możliwymi konsekwencjami oraz uczące dokonywania życiowych wyborów, kierowane własnymi wartościami i potrzebami;
- kompetencje krytyczne – pozwalające na dostrzeganie uzasadnień, własnych działań, a także praktyki społecznej (Nowak-Dziemianowicz, 2012).

Zasadność kierunków kształcenia. Zmiany w liczbie studiujących

Zasadniczymi przesłankami powodującymi powołanie Uczelni w Jarosławiu była potrzeba kształcenia młodzieży na kierunkach, które zabezpiecząby przyszły rynek pracy.

Priorytet dla uczelni stanowił proces podnoszenia jakości kształcenia oraz budowanie pozytywnego wizerunku, a także wspieranie regionu poprzez kształcenie wysoko wykwalifikowanych pracowników. Niezbędnym elementem było dostosowywanie przez lata programu dydaktycznego uczelni do wciąż rozwijającego się lokalnego rynku pracy, który wykazuje zapotrzebowanie na wyspecjalizowanych pracobiorców. Niewątpliwie podstawą do rozwoju regionu, jak i całego województwa podkarpackiego było tworzenie odpowiednich kierunków kształcenia dostosowanych do potrzeb rynku pracy.

W roku akademickim 2004/2005 w PWSZ funkcjonowało 5 instytutów, były to:

- Instytut Rachunkowości i Finansów Przedsiębiorstw,
- Instytut Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej,
- Instytut Pielęgniarstwa,
- Instytut Gospodarki Turystycznej i Hotelarstwa,
- Instytut Informatyki.

Wejście w życie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 października 2010 r. w sprawie zmiany nazw niektórych publicznych uczelni zawodowych (Dz. U. z 2010, Nr 217, poz. 1430) z dniem 4 grudnia 2010 r. spowodowało przekształcenie nazwy uczelni z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu na Państwową Wyższą Szkołę Techniczno-Ekonomiczną im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu, obecnie znana w skrócie jako PWSTE Jarosław.

Na przestrzeni lat uczelnia rozwijała się dość dynamicznie – co też czyni po dzień dzisiejszy. W obecnej odsłonie PWSTE Jarosław oferuje kształcenie w 5 Instytutach. W tabeli 1 zobrazowano zmiany w liczbie studentów I roku w poszczególnych Instytutach w układzie czasowym dla lat 2015 i 2020.

Analizując dane w tabeli 1, zauważa się, że liczby w ilości studiujących są do siebie zbliżone, biorąc pod uwagę podsumowane kierunki w danym Instytucie. Najbardziej zauważalna różnica w ilości studentów, porównując te dwa roczniki, występuje w Instytucie Stosunków Międzynarodowych. W roku akademickim 2014/15, ISM

oferował jeszcze takie kierunki kształcenia jak turystyka i rekreacja I st. oraz europeistyka I st., dzięki którym ilość studentów w Instytucie wynosiła blisko 130 osób.

Rekrutacja w roku 2019/20 dla tego Instytutu nie dawała powodu do radości, ze względu na małą ilość przyjętych studentów (36 osób), w dodatku tylko na jednym kierunku (administracja I st.). Natomiast Instytut Humanistyczny kształcący w głównej mierze przyszłych pedagogów, w roku 2014/15 posiadał bardzo wielu chętnych na kierunek pedagogika II st. (ponad 200 osób), gdzie w roku 2019/20 liczba ta była już o połowę mniejsza, jednakże pomimo to Instytut cieszy się corocznie dużym zainteresowaniem wśród studentów na swoich kierunkach. W obecnym roku akademickim na pierwszy rok studiów przyjęto łącznie nieco ponad tysiąc osób.

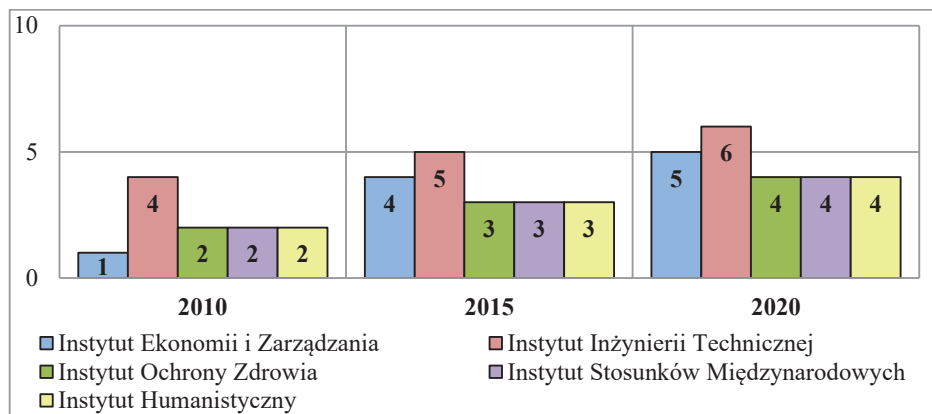
Tabela 1. Liczba studentów I roku według kierunków kształcenia w pięciu Instytutach PWSTE Jarosław w roku akademickim 2014/2015 oraz 2019/2020

	Kierunek	2014/2015	2019/2020
Instytut Ekonomii i Zarządzania	zarządzanie I st.	40	54
	finanse i rachunkowość I st.	90	74
	bezpieczeństwo wewnętrzne I st.	161	150
	zarządzanie II st.	120	168
	inżynieria zarządzania I st.	-	0
	w sumie	411	446
Instytut Ochrony Zdrowia	pielęgniarstwo I st.	132	196
	kosmetologia I st.	37	47
	praca socjalna I st.	47	36
	w sumie	216	279
Instytut Inżynierii Technicznej	informatyka I st.	65	73
	geodezja i kartografia I st.	93	38
	budownictwo I st.	107	60
	elektronika i telekomunikacja I st.	28	-
	geodezja i kartografia II st.	-	49
	automatyka i elektronika prakt. I st.	-	24
	logistyka i spedycja	-	45
	w sumie	293	289
Instytut Stosunków Międzynarodowych	turystyka i rekreacja I st.	35	-
	europeistyka I st.	42	0
	administracja I st.	50	36
	hotelarstwo i animacja czasu wolnego I st.	-	0
	w sumie	127	36

Instytut Humanistyczny	filologia I st.	29	48
	pedagogika I st.	82	-
	pedagogika II st.	220	101
	pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna (jed. st. mgr)	-	76
	w sumie	331	225

Źródło: opracowanie własne (na podstawie danych uzyskanych z Archiwum i Centrum Obsługi Studentów PWSTE Jarosław).

Historia wdrażanych kierunków kształcenia w uczelni kształtowała się w sposób dynamiczny. Poniższy wykres prezentuje ilość kierunków (stacjonarnych i nie-stacjonarnych), które były prowadzone w wybranych latach, w poszczególnych Instytutach PWSTE Jarosław.

Wykres 1. Ogólna liczba kierunków kształcenia prowadzonych w Instytutach w wybranych latach

Źródło: opracowanie własne (na podstawie danych uzyskanych z Działu Kształcenia PWSTE Jarosław).

Zauważa się ewidentny wzrost liczby kierunków we wszystkich Instytutach. W roku 2010 Instytut Inżynierii Technicznej oferował największą ilość kierunków (4 kierunki), natomiast Instytut Ekonomii i Zarządzania dysponował wówczas tylko jednym kierunkiem. Po pięciu latach Instytut Ekonomii i Zarządzania swoją ofertę wzbogacił o trzy kolejne kierunki kształcenia, gdzie Instytut Inżynierii Technicznej tylko o jeden. W roku 2020 wszystkie Instytuty miały o jeden kierunek więcej, ponadto ilość kierunków się ustabilizowała. Interesujący fakt stanowi ilość kierunków w trzech pozostałych Instytutach – liczba kierunków na nich w latach 2010, 2015 i 2020 była identyczna, a co pięć lat wzrastała o tę samą liczbę kierunków.

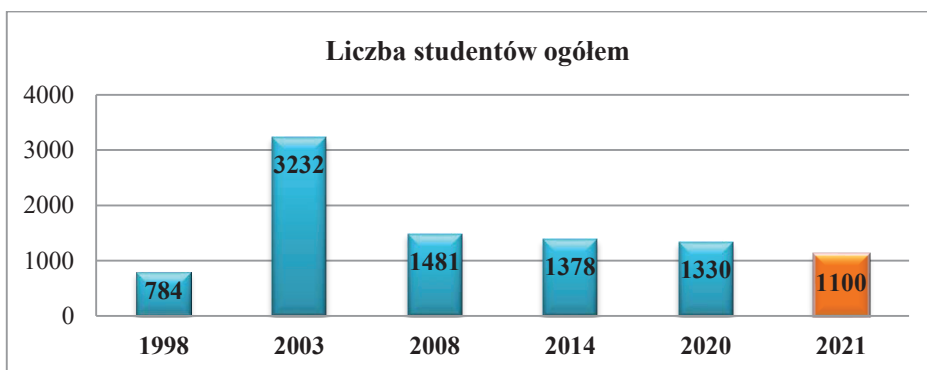
W strukturze kształcenia ważną rolę spełniają jednostki międzyinstytutowe oraz Biblioteka Akademicka. Funkcjonujące od 1998 r. Studium Języków Obcych

jest obecnie wysoko rozwiniętą jednostką dzięki doświadczonej kadrze dydaktycznej (lektorzy), bazie lokalowej, technologii wspomagającej naukę języków (lekcje multi-medialne) (Wierzbieniec, Lewicki, 2013).

Studium Wychowania Fizycznego dysponuje halą sportową, salą gimnastyczną, siłownią, boiskami sportowymi, kortami tenisowymi, salą sportów walki oraz jest wyposażone w studio do ćwiczeń rehabilitacyjno-rekreacyjnych z myślą o studentach posiadających orzeczenie o niepełnosprawności (Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna, 2021).

Biblioteka uczelniana prezentuje nowoczesny obiekt funkcjonalny oddany do użytku w 2010 r., w którym pracuje dziewięciu specjalistów przykładowo zorganizowanych na swoich stanowiskach pracy.

W 20-letniej historii uczelni zmieniała się liczba osób studiujących.

Wykres 2. Liczba studentów przyjętych na I rok studiów w wybranych latach

Źródło: opracowanie własne (na podstawie danych uzyskanych z wpisów do Księgi albumów PWSZ – Archiwum PWSTE Jarosław oraz Centrum Obsługi Studentów PWSTE Jarosław).

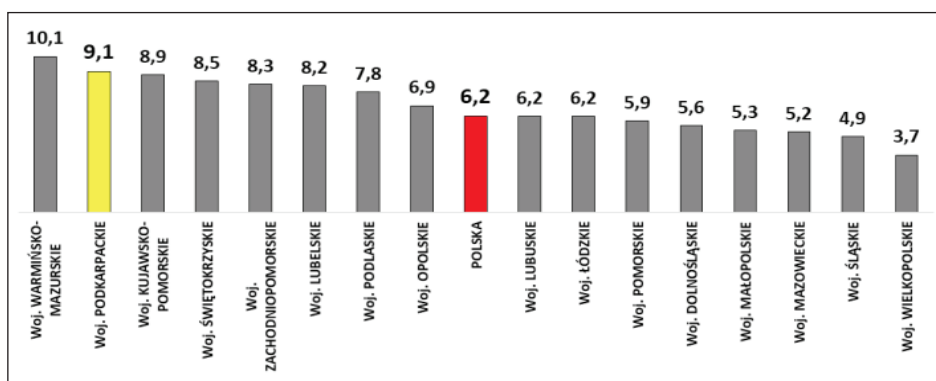
Największy wzrost nowoprzyjętych studentów miał miejsce w początkowym okresie funkcjonowania uczelni, a od 2005 roku następuje stopniowy spadek liczby przyjęć na pierwszy rok studiów.

Mobilność lokalnego i regionalnego rynku pracy i jego powiązania z PWSTE

Sytuacja na powiatowym i wojewódzkim rynku pracy zostanie zaprezentowana w oparciu o zmienność stopy bezrobocia oraz liczbę zarejestrowanych osób w PUP w Jarosławiu.

Powiat jarosławski zlokalizowany jest w południowo-wschodnim obszarze województwa podkarpackiego, gdzie graniczy z sąsiednią Ukrainą. Obejmuje on teren 1029 km² (5,7% powierzchni województwa), który zamieszkuje ponad 120 tysięcy mieszkańców. Jest to teren w dużym stopniu rolniczo-przemysłowy, który swój przemysł koncentruje w Jarosławiu (Powiat Jarosławski, 2021).

Istotnym problemem, który ma stałe miejsce występowania w obszarze rynku pracy, jest bezrobocie. Jednym z głównych mierników, który jest pomocny w ocenie wielkości tego zjawiska i kondycji rynku pracy jest stopa bezrobocia, która w Polsce sukcesywnie od kilku lat malała. Pod koniec roku 2019 został odnotowany najniższy poziom tego zjawiska, od lat 90. natomiast w pierwszym półroczu 2020 przyjmuje wartości wzrostowe. Sytuacja ta jest następstwem zjawisk pandemicznych.

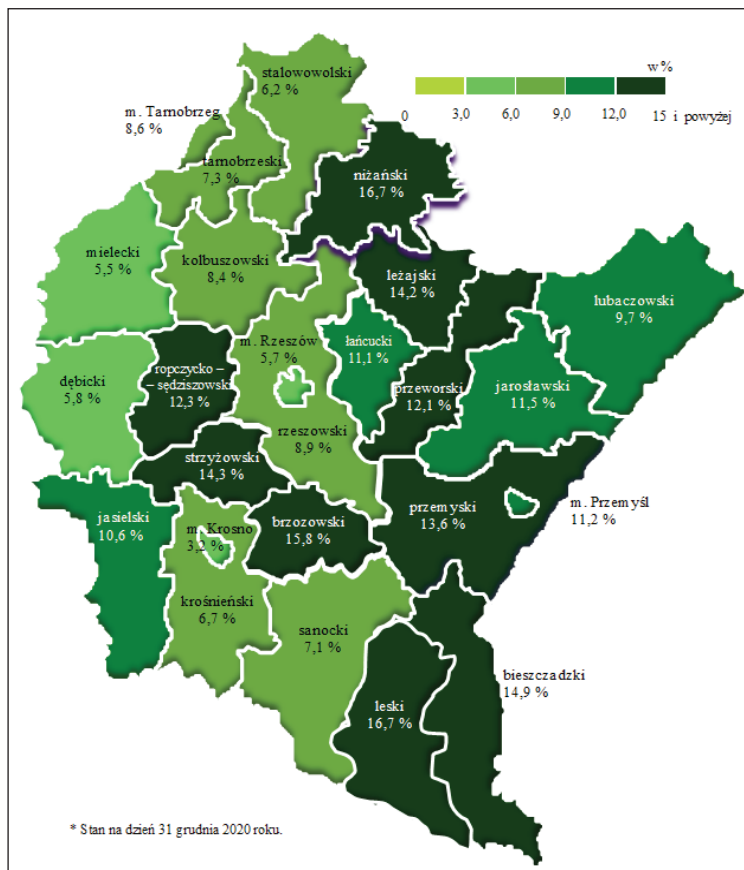
Wykres 3. Stopa bezrobocia (w %) w Polsce i województwach na koniec 2020 roku

Źródło: (PUP Jarosław – Rynek pracy powiatu jarosławskiego w 2020 roku).

W efekcie bezrobocie na terenie Polski w 2020 roku wzrosło do poziomu 6,2%, gdzie w roku 2019 wynosiło 5,2%. W województwie podkarpackim poziom bezrobocia wynosił aż 9,1% na koniec 2020 roku, tym samym plasując je na drugim miejscu pod względem województw z najwyższym wskaźnikiem bezrobocia w tym roku (Powiatowy Urząd Pracy, 2021).

Wskaźnik bezrobocia może być publikowany zarówno dla kraju, województwa, ale również dla podregionów i powiatów. Poniżej została przedstawiona stopa bezrobocia dla każdego powiatu oraz miasta na prawach powiatu w ujęciu całego województwa podkarpackiego.

Rycina 1. Stopa bezrobocia w powiatach województwa podkarpackiego (grudzień 2020 r.)

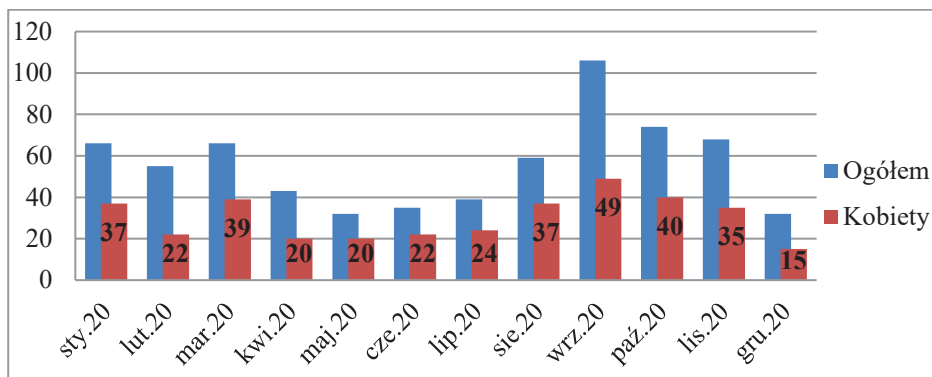
Źródło: (WUP Rzeszów – Podkarpacki rynek pracy w liczbach 12.2020 r.).

Rycina wskazuje, że w niektórych powiatach Podkarpacia bezrobocie zostało przekroczone ponad dwukrotnie w odniesieniu do średniego poziomu w kraju. Z kolei w 4 powiatach poziom ten nie przekroczył wysokości stopy bezrobocia w Polsce (6,2%), a w odniesieniu do powiatu stalowowolskiego zrównał się z poziomem krajowym.

Na koniec 2020 roku najwyższy poziom bezrobocia na terenie województwa podkarpackiego został zanotowany w powiecie nizańskim oraz leskim (16,7%). Z kolei najniższą wartość odnotowano w Krośnie (3,2%) i Rzeszowie (5,7%), będącymi miastami na prawach powiatu oraz w powiecie mieleckim (5,5%) i dębickim (5,8%). W tym czasie w powiecie jarosławskim bezrobocie osiągnęło wartość 11,5%.

Na podstawie zebranych danych ze sprawozdań miesięcznych prowadzonych na 2020 rok powstał wykres 4, na którym został przedstawiony napływ osób

(zarejestrowanych) zakwalifikowanych jako osoby bezrobotne w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki w PUP w Jarosławiu.

Wykres 4. Liczba zarejestrowanych osób (absolwentów) w PUP Jarosław w poszczególnych miesiącach 2020 roku

Źródło: opracowanie własne (na podstawie sprawozdań miesięcznych o lokalnym rynku pracy w Jarosławiu, styczeń – grudzień 2020).

W analizowanym roku ilość osób napływających do PUP Jarosław była zróżnicowana w różnych miesiącach, niemniej jednak na powyższym wykresie widać częściej tendencję wzrostową, która szczególnie utrzymywała się od maja do września 2020 roku. Tendencja spadkowa z kolei była widoczna od marca do maja oraz od września do końca roku.

Największa ilość osób zarejestrowanych została odnotowana we wrześniu (106 osób), natomiast najmniejsza w maju i grudniu (32 osoby). W ciągu całego roku kalendarzowego w sumie zarejestrowało się 675 bezrobotnych (absolwentów), z czego aż 360 osób stanowiły kobiety (53,3%).

Analizując rynek pracy, zmiany w nim zachodzące, ale również zapotrzebowanie w danym zawodzie, w naszej ocenie należy odpowiednio wcześniej przemyśleć, w jakim kierunku kształcenia młody człowiek chce podążać oraz co go interesuje, by znalezienie zatrudnienia po skończonej szkole czy studiach nie sprawiało większych problemów. Ważnym aspektem w tej kwestii jest umiejętność dostosowywania się do szybko zmieniających się warunków.

Istotną kwestią dla realizacji procesu kształcenia jest współpraca z lokalnym środowiskiem społeczno-gospodarczym. W tym celu w pierwszej kolejności uczelnia przybliżyła studentów do różnych przedsiębiorstw, zakładów pracy poprzez funkcjonujący Dział Praktyk Studenckich oraz Akademickie Biuro Karier w postaci organizowanych obowiązkowych praktyk studenckich, ale także poprzez oferty pracy znajdujące się na stronie głównej uczelni. W tym celu PWSTE posiada zawarte umowy z przedsiębiorstwami, które w okresie odbywania praktyk, z chęcią przyjmują studentów w celu podnoszenia ich wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Działalność ABK w PWSTE w Jarosławiu zajmuje się w głównej mierze:

prowadzeniem doradztwa zawodowego, informowaniem o organizowanych na terenie uczelni warsztatach, kursach oraz szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe studentów, przekazywaniem informacji o stażach oraz praktykach zawodowych itp. Wszystkie te działania skierowane są w stronę studentów, a odbywają się w porozumieniu z pracodawcami z lokalnego, jak i regionalnego rynku pracy.

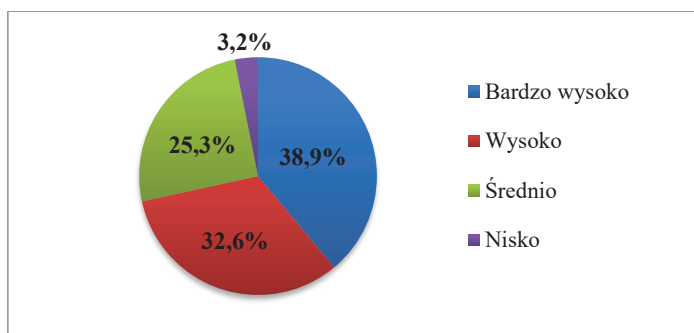
Jednym z ważniejszych działań, podjętych przez PWSTE, mających przybliżyć przyszłych absolwentów do wejścia na rynek pracy, było utworzenie w 2013 roku tzw. Rady Biznesu, która ma na celu realizować projekty o zasięgu lokalnym i regionalnym przy współpracy nauki z biznesem, a głównymi zadaniami należącymi do tej Rady są:

- udział w procesie tworzenia oraz opiniowania koncepcji, a także celów i efektów kształcenia w Instytutach;
- ewaluacja i doskonalenie programów kształcenia mające na celu dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy, a co ważniejsze – podniesienia jakości kształcenia;
- współudział w organizowaniu konferencji naukowych, seminariów, warsztatów i wykładów specjalistycznych prowadzonych przez doświadczonych praktyków;
- pomoc w udostępnianiu materiałów źródłowych, będących podstawą do sporządzania prac dyplomowych i magisterskich;
- organizacja zajęć poglądowych, praktyk, staży i warsztatów na terenie siedziby pracodawców (Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna, 2014).

Narzędzia badawcze, przebieg procesu badawczego i charakterystyka zbiorowości respondentów

Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety, który pozwolił zgromadzić materiał empiryczny. Zawierał on 21 pytań, w tym 18 dotyczących badanej problematyki. W związku ze złożoną sytuacją pandemiczną, badania przeprowadzono internetowo. Wzięło w nich udział 190 respondentów, w tym studenci i absolwenci Uczelni.

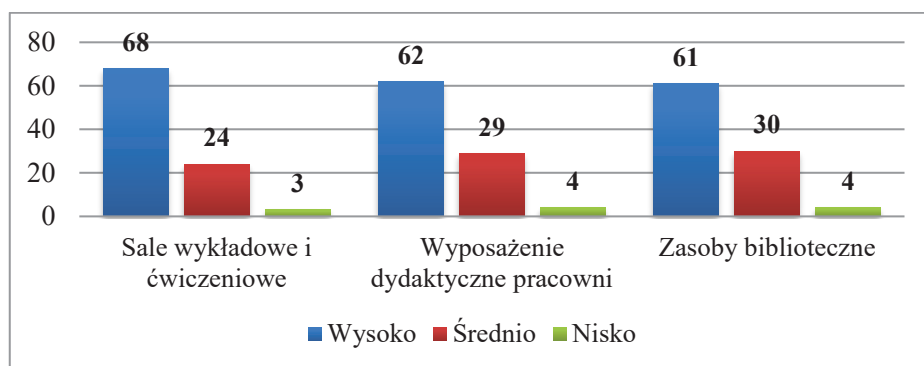
Analiza i wyniki badań

Wykres 5. Przygotowanie studentów do wejścia na rynek pracy

Źródło: opracowanie własne (na podstawie wyników z przeprowadzonych badań).

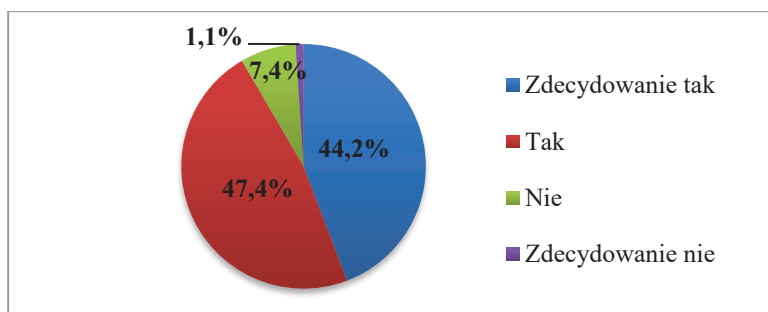
Analizując opinie wszystkich badanych studentów, 38,9% ankietowanych bardzo wysoko oceniło przygotowanie studentów przez uczelnię do wejścia na rynek pracy, a kolejne 32,6% badanych stwierdziło, że przygotowanie to jest w stopniu wysokim. W opinii pozostałych studentów, przygotowanie to jest niewystarczające do wejścia na rynek pracy. W ocenie 25,3% studentów jest ono na średnim poziomie, z kolei 3,2% badanych uważa, że jest ono niskie.

Wykres 6. Ocena warunków studiowania ze względu na bazę dydaktyczną

Źródło: opracowanie własne (na podstawie wyników z przeprowadzonych badań).

Wykres wskazuje, że duża część studentów wysoko oceniła zarówno sale wykładowe i ćwiczeniowe (71,6%), wyposażenie dydaktyczne pracowni (65,3%), jak i zasoby biblioteczne (64,2%). Liczba odpowiedzi w wyróżnionych trzech aspektach w przeprowadzonym badaniu nie wynosiła mniej niż 60 odpowiedzi. W kwestii sal wykładowych i ćwiczeniowych, 25,3% ankietowanych oceniło je na średnim poziomie, natomiast pozostałe 3,1% studentów stwierdziło, że są one na poziomie niskim. Jeżeli chodzi o wyposażenie dydaktyczne pracowni, to 30,5% ankietowanych oceniła je jako średnie, a 4,2% – jako niskie. Zasoby biblioteczne zostały ocenione średnio w 31,6% oraz nisko w 4,2% wszystkich zebranych odpowiedzi.

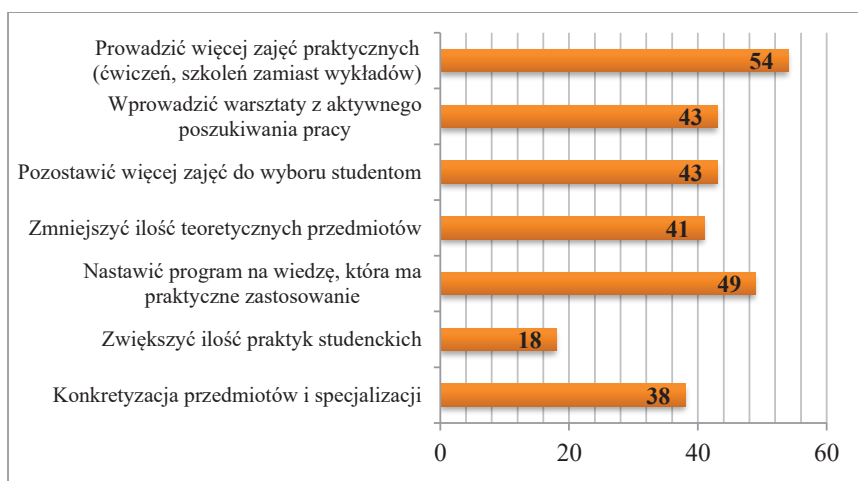

Wykres 7. Adekwatność programu kształcenia do wymogów rynku pracy

Źródło: opracowanie własne (na podstawie wyników z przeprowadzonych badań).

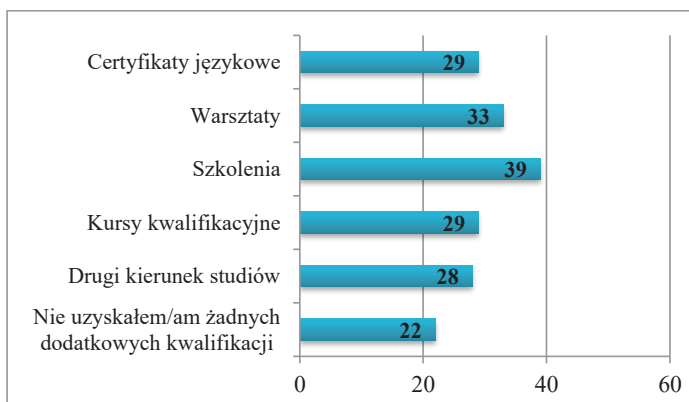
Studenci w analizowanym pytaniu są prawie w całości zgodni (91,6%), że oferta kształcenia PWSTE Jarosław jest odpowiednio dostosowana do wymogów rynku pracy. Pozostałe osoby (8,5%) uważają, że program nie odpowiada wymogom rynku pracy.

Na wykresie 8. zauważa się, że 56,8% opowiedziało się za prowadzeniem większej ilości zajęć praktycznych w miejsce wykładów, w postaci ćwiczeń czy szkoleń. Drugą największą liczbę odpowiedzi (51,6%) stanowiła propozycja nastawienia programu na wiedzę, która posiadałaby praktyczne zastosowanie. Propozycja zmniejszenia ilości teoretycznych przedmiotów znalazła poparcie u 43,2% osób, a konkretyzacja przedmiotów i specjalizacji u 40% ankietowanych.

Wykres 8. Propozycje lepszego dostosowania programu kształcenia do wymogów rynku pracy

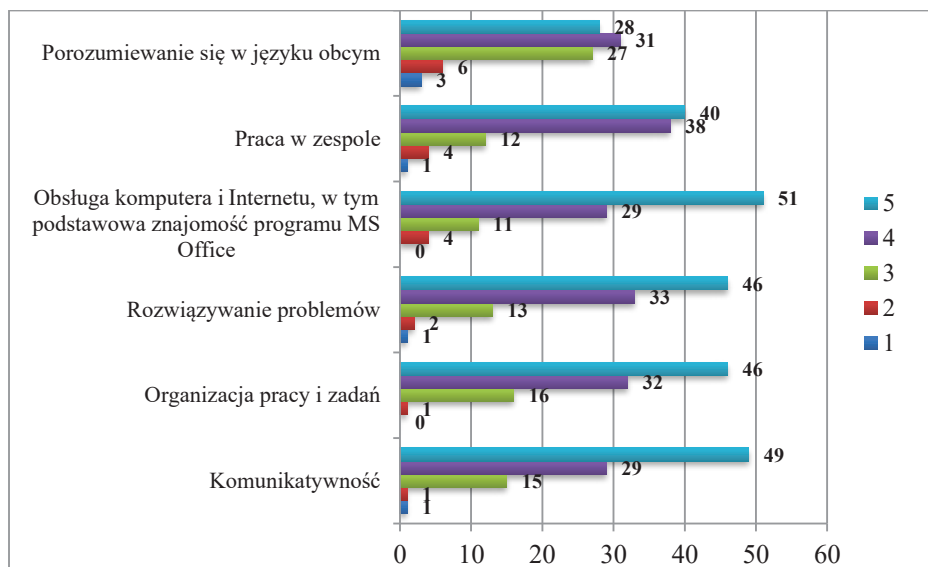
Źródło: opracowanie własne (na podstawie wyników z przeprowadzonych badań).

Wykres 9. Dodatkowe kwalifikacje uzyskane przez studentów w trakcie studiów

Źródło: opracowanie własne (na podstawie wyników z przeprowadzonych badań).

Najwięcej badanych osób korzystało ze szkoleń (41,1%) oraz organizowanych warsztatów (34,7%). Certyfikaty językowe oraz kursy kwalifikacyjne pozyskało po równo (30,5%) studentów, a kształcenia na drugim kierunku studiów podjęło się prawie 30% ankietowanych.

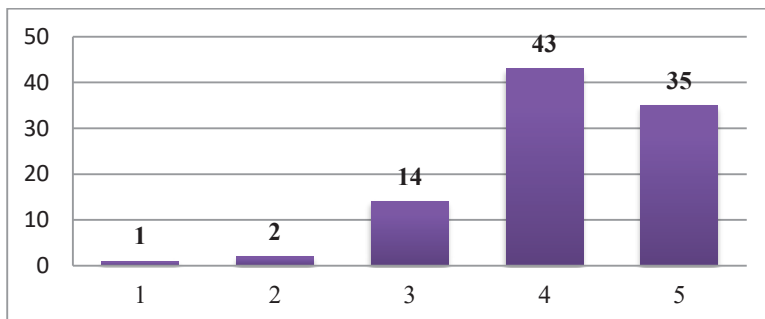
Wykres 10. Ocena kompetencji studentów

Źródło: opracowanie własne (na podstawie wyników z przeprowadzonych badań).

Najlepiej ocenianą umiejętnością wśród studentów jest zdecydowanie obsługa komputera i Internetu (wartość 5 – 53,7%), co może napawać optymizmem, ze względu na duże zapotrzebowanie w wielu zawodach. Jednakże, nie u wszystkich studentów umiejętność ta w ich ocenie jest na wysokim poziomie (wartość 3 – 11,6%, wartość 2 – 4,2%). Drugą najwyżej ocenianą umiejętnością jest komunikatywność (wartość 5 – 51,6%), która u ponad 15% badanych jest raczej średnia (wartość 3 – 15,8%), a w ocenie (2,2%) jest poniżej średniej (wartość 2 – 1,1%, wartość 1 – 1,1%).

Kolejną wysoko docenianą wartością było rozwiązywanie problemów oraz organizacja pracy i zadań (blisko 50% badanych). W przypadku pracy zespołowej widać pewną równowagę w dwóch najwyższych wartościach nadawanych przez studentów. Ponad 80% ankietowanych oceniło ją na wysokim poziomie (82,1%, w tym wartość 5 – 42,1% oraz wartość 4 – 40,0%), niemniej jednak posiada ona również swoje odzwierciedlenie w średnich ocenach (12,6%), a także niższych (wartości 2 i 1 – 5,3%).

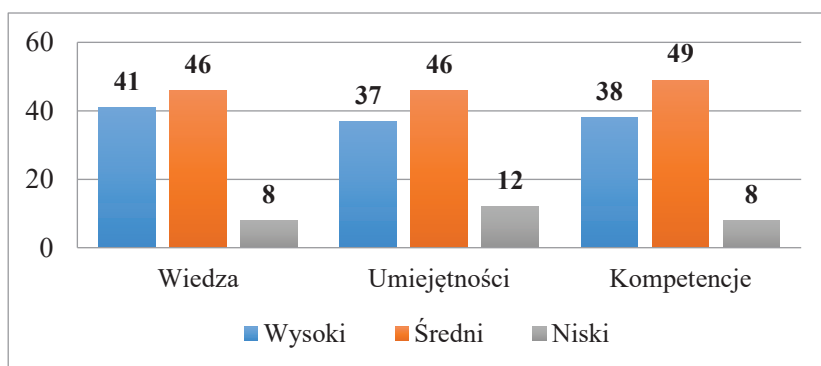
Ostatnim elementem badanych kompetencji jest umiejętność porozumiewania się w języku obcym. W ocenach studentów widać, że komunikatywność w języku obcym może sprawiać im pewne problemy, co przedstawiają zaznaczone przez nich wartości.

Wykres 11. Ogólna ocena jakości kształcenia w PWSTE Jarosław

Źródło: opracowanie własne (na podstawie wyników z przeprowadzonych badań).

Najczęściej wybieraną odpowiedzią przez respondentów była ocena „wysoko” (wartość 4 – 45,3%). Ocen bardzo wysokich (wartość 5) było o 8,5% mniej, z kolei jakość w opinii 14,7% ankietowanych jest na średnim poziomie. Pozostałe 3,2% badanych stwierdziło, że jakość w PWSTE jest poniżej średniego poziomu.

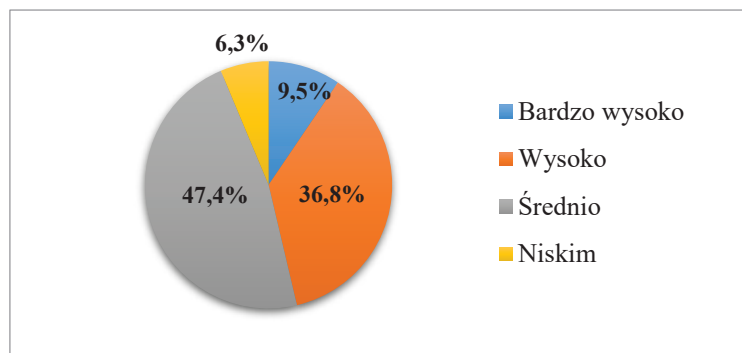
Wykres 12. Stopień satysfakcji absolwentów z ukończenia studiów

Źródło: opracowanie własne (na podstawie wyników z przeprowadzonych badań).

Na pierwszy rzut oka widać, że we wszystkich trzech kwestiach przeważają oceny średnie, jednakże począwszy od wiedzy, to stopień satysfakcji absolwentów jest wysoki, ze względu właśnie na to kryterium w opinii ponad 40 ankietowanych (43,2%). Na poziomie średnim wiedzę oceniło blisko 50% badanych (48,4%), z kolei niecałe 9% oceniło ją jako niską (8,4%).

W zakresie kryterium umiejętności, absolwenci w stopniu wysokim ocenili je w 38,9%. Ten sam procent badanych ocenił umiejętności na poziomie średnim – tak jak w przypadku wiedzy – w blisko 50% (48,4%).

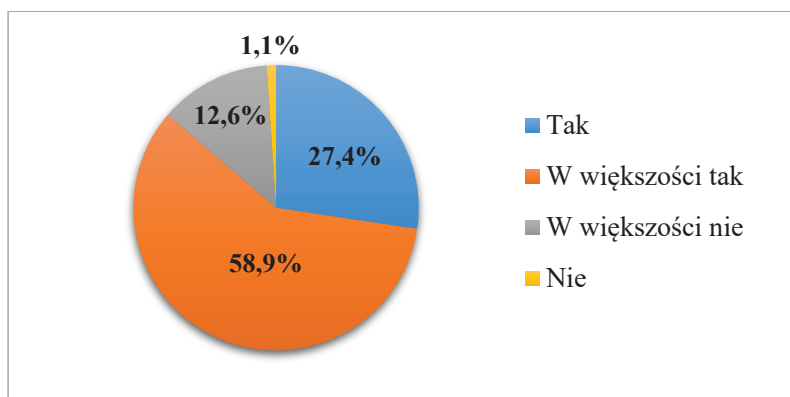
W trzecim kryterium w opinii 40% badanych, ich kompetencje są na wysokim poziomie, jednakże ponad połowa ankietowanych uważa je za średnie (51,6%), natomiast poziom niski w kwestionariuszu zaznaczyło 8,4% badanych.

Wykres 13. Przygotowanie studentów do wejścia na rynek pracy w opinii absolwentów

Źródło: opracowanie własne (na podstawie wyników z przeprowadzonych badań).

Badani absolwenci, jako osoby, które w większości już miały styczność z regionalnym rynkiem pracy, swój pogląd mogli wyrazić poprzez pryzmat, bądź może napotkanych trudności w zdobyciu zatrudnienia. Z powyższego rozkładu odpowiedzi prawie połowa respondentów (47,4%) uważa, że PWSTE Jarosław przygotowuje studentów na średnim poziomie do wejścia na rynek pracy. Przygotowanie to zostało również ocenione jako bardzo wysokie (9,5%) i wysokie (36,8%) przez 44 respondentów. Około 7% badanych natomiast oceniło przygotowanie studentów przez Uczelnię jako niskie (6,3%).

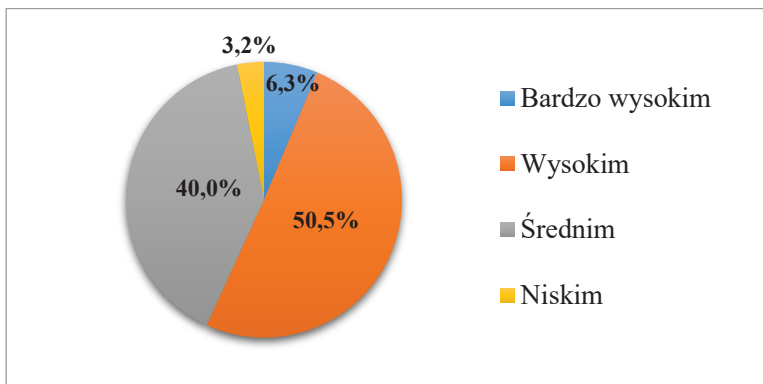

Wykres 14. Adekwatność oferowanych kierunków kształcenia do wymogów rynku pracy

Źródło: opracowanie własne (na podstawie wyników z przeprowadzonych badań).

Prawie 60% absolwentów uważa, że oferowane kierunki kształcenia w większości odpowiadają potrzebom rynku pracy (58,9%). Zgodnych co do omawianej kwestii jest łącznie ponad 85% (86,3%). Prawie 14% absolwentów jest przeciwnego zdania co do zgodności kierunków względem rynku pracy (13,7%).

Wykres 15. Adekwatność zdobytego wykształcenia absolwentów do potrzeb rynku pracy

Źródło: opracowanie własne (na podstawie wyników z przeprowadzonych badań).

Według połowy badanych (50,5%) ich wykształcenie w wysokim stopniu odpowiada wymaganiom rynku pracy, z kolei 40% uważa, że również odpowiada, lecz tylko w średnim stopniu. Blisko 7% respondentów uważa swoje wykształcenie jako bardzo wysoko dopasowane do potrzeb rynku (6,3%), natomiast pozostałe 3,2% osób uważa je za niskie względem potrzeb rynku.

Podsumowanie

Analiza przedmiotowej treści tematycznej oraz wyników przeprowadzonych badań ankietowych upoważniają do sformułowania określonych wniosków końcowych.

Do wniosków merytorycznych należy zaliczyć:

- Dobrze funkcjonujący system szkolnictwa wyższego i jednocześnie ustawiony na potrzeby gospodarki narodowej, może w pełni zabezpieczyć w układzie branżowym odpowiednią ilość niezbędnych pracowników, zarówno w obszarze produkcji, jak i usług.
- Rozwój działalności naukowej, dydaktycznej oraz wdrożeniowej kadry nauczającej ma istotny wpływ na podnoszenie jakości oraz efektywności kształcenia studentów.
- Zmiany zachodzące w systemie szkolnictwa wyższego na przestrzeni lat doprowadziły do ustabilizowania i ujednoczenia systemu, a także pozwoliły uczelniom stać się samodzielnymi jednostkami kształcącymi.
Z kolei do wniosków aplikacyjnych zaliczyć można:
- Odpowiednio wcześniej przemyślany kierunek kształcenia, związany z zainteresowaniem studenta, a także uwzględniony z zapotrzebowaniem rynku pracy, przyczynia się do zmniejszenia potencjalnych trudności w otrzymaniu zatrudnienia.

- Największy wpływ na rozwój intelektualny studentów mają zajęcia o charakterze praktycznym oraz indywidualna praca w postaci wykonywanych np. referatów, projektów, prac zaliczeniowych.
- Brak doświadczenia u studentów i absolwentów stanowi w ich ocenie największą barierę w znalezieniu pracy, co może przełożyć się na ich spadek motywacji w dalszym poszukiwaniu zatrudnienia.
- Kierunki kształcenia w PWSTE w opinii prawie 60% badanych absolwentów (58,9%), w większości odpowiadają potrzebom rynku pracy.
- W opinii wszystkich respondentów, prowadzenie większej ilości zajęć o charakterze praktycznym (w miejsce wykładów) pozwoliłoby na lepsze dostosowanie programu kształcenia do wymogów rynku pracy.
- W roku 2020 w ofercie PWSTE znajdowały się kierunki stanowiące nadwyżkę zawodów, na które nie było w pełni zadowalającego popytu na rynku pracy.

Sformułowane wnioski prezentują ścisłą korelację z wynikami przeprowadzonych badań i mogą stanowić określoną wykładnię dla organów kierowniczych uczelni, w korygowaniu procesów edukacyjnych, pod kątem obecnych i przyszłych zapotrzebowań na lokalnym i regionalnym rynku pracy.

Abstrakt

Stopień i zakres efektywności kształcenia w PWSTE w Jarosławiu a zapotrzebowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy

Problematyka artykułu dotyczy efektywności kształcenia studentów w Państwowej Wyższej Szkole Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu, w kontekście zapotrzebowania absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy. Analizie poddano stopień przygotowania i efektywności pracy kadry naukowo-dydaktycznej, zakres i przydatność bazy lokalowej wraz z wyposażeniem technicznym i dydaktycznym oraz efektywność kształcenia dla potrzeb rynku pracy. W tym celu przeprowadzono badania własne z wykorzystaniem ankiety wśród 190 respondentów, którymi byli studenci i absolwenci jarosławskiej uczelni, pozwalające na ustalenie stosownych wniosków merytorycznych i aplikacyjnych.

Słowa kluczowe: efektywność kształcenia, umiejętności, kompetencje społeczne, rynek pracy, otoczenie społeczno-gospodarcze

Abstract

The scope and efficiency of education in the PWSTE Jaroslaw vs local and regional labour market demand for graduates

The subject of this article covers the PWSTE (State Higher School of Technology and Economics in Jaroslaw) education efficiency regarding the local and regional labor market demand for graduates. The analysis covers tutors' work efficiency and

qualifications, premises as well as teaching and technical equipment utility level, education efficiency response to the local market requirements. For this purpose, the internal research in the form of a questionnaire was conducted among 190 students and graduates as respondents. It resulted in relevant substantive and practical conclusions.

Keywords: education efficiency, skills, social competence, labor market, social and economic background

References

- Błażejowski, W. (2013). *Kanon, skuteczność i efektywność kształcenia ogólnego w Polsce*. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Nowak-Dziemianowicz, M. (2012). *Kompetencje społeczne jako jeden z efektów kształcenia w Krajowych Ramach Kwalifikacji w kontekście pytań o cele i funkcje edukacji*. Instytut Badań Edukacyjnych.
- Powiat Jarosławski. (2021). *O powiecie*. <https://powiat.jaroslowski.pl/o-powiecie> (dostęp: 09.06.2021).
- Powiatowy Urząd Pracy. (2021). *Inne analizy i statystyki*. <https://jaroslaw.praca.gov.pl/inne-analizy-i-statystyki> (dostęp: 09.06.2021).
- Powiatowy Urząd Pracy. (2021). *Statystyka lokalnego rynku pracy*. <https://jaroslaw.praca.gov.pl/statystyka-lokalnego-ryнку-pracy> (dostęp: 09.06.2021).
- Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna. (2021). *Studium Wychowania Fizycznego*. <https://www.pwste.edu.pl/instituty/jednostki-miedzyinstytutowe/studium-wychowania-fizycznego/> (dostęp: 31.05.2021).
- Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna. (2014). *Współpraca nauki i biznesu*. <http://biznes.pwste.edu.pl/index.php/rada-doc/3682-regulamin> (dostęp: 10.06.2021).
- Szopa, A. (2015). *Problemy ewaluacji jakości kształcenia studentów nauk społecznych wobec wyzwań rynku pracy*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Wierzbieniec, W., Lewicki, C. (red.) (2013). *Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna (1998–2013) Jubileusz 15-lecia Alma Mater Jaroslaviensis*. Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu.